

Danmarks handelspolitiske prioriteter - Dansk Industris foretræde for Folketingets Europaudvalg

1. Motivation for DI's foretræde

I forbindelse med Europaudvalgets behandling af den kommende WTO-ministerkonference i Cancún d. 10. - 14. september 2003 vil Europaudvalget få forelagt status for en række forhandlingsemner, som drøftes i den igangværende Doha-udviklingsrunde.

Europaudvalget kan være med til at påvirke EU's mandat og prioriteringer i WTO-forhandlingerne.

Der er tale om et komplekst sæt af problemstillinger, og det er derfor afgørende, at holde sig for øje, hvor de største danske interesser befinder sig i dette kompleks. DI's hovedformål med at få foretræde er derfor at bidrage til udvalgets prioritering blandt de mange forhandlingsemner i Doha-runden ud fra en dansk erhvervsvinkel.

Nærværende notat vil derfor ud fra DI's perspektiv

- Skitsere hvad der står på spil i Doha-udviklingsrunden
- Anføre de vigtigste prioriteter for runden.
- Mere detaljeret kommentere de enkelte forhandlingsemner (strukturen følger den valgte i statusnotatet fra Handelspolitisk Kontor, DE til udvalget).

Det bemærkes, at danske erhvervsinteresser i vidt omfang er sammenfaldende med europæiske erhvervsinteresser generelt: at skabe bedre vækstbetingelser for erhvervslivet på verdensplan. Også de specifikke anbefalinger anført her harmonerer med UNICE's.¹

¹ DI er medlem af UNICE (Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe), hvis positioner kan findes på www.unice.org.

2. Hvad står på spil i Doha-udviklingsrunden?

Dansk økonomi såvel som den skrantende verdensøkonomi har brug for resultater i WTO-regi. Det handler om at fjerne de mange barrierer for samhandel og investeringer, som findes mellem lande og regioner. Det vil skabe økonomisk vækst i såvel udviklede som udviklingslande.

Verdensbanken skønner, at såfremt alle handelsbarrierer fjernes, kan den globale indkomst stige med 2,8 billioner dollars, og 320 millioner mennesker kan løftes ud af fattigdom i 2015.

Frihandel er altså i høj grad til gavn for udviklingslandene. Adgangen til de rige landes markeder særlig for så vidt angår landbrugsprodukter er væsentlig, men en øget syd-syd-handel er af mindst lige så stor betydning i forhold til at fremme den økonomiske vækst i disse lande. Hertil kommer betydningen af en øget tilstrømning af udenlandske investeringer som fjernelse af handels- og investeringsbarrierer vil bidrage positivt til.

Dansk erhvervsliv har store interesser på spil. Adskillige nylige undersøgelser viser, at dansk eksport og danske investeringer fordyres og mange gange forhindres som følge af handelsbarrierer. Det giver en ringere indtjening til virksomhederne, deres investorer og i sidste ende det danske samfund. Manglende muligheder for at gennemføre kommercielle aktiviteter på udenlandske markeder i form af handel, etableringer, outsourcing og forskning og udvikling vil i sidste ende forhindre virksomhederne i den fornødne internationalisering og dermed undergrave deres konkurrencekraft.

Hovedmålet med Doha-udviklingsrunden må derfor være at opnå så vidtgående aftaler om fjernelse af barrierer for handel og investeringer som muligt. Det er til glæde for både udviklingslandene, de udviklede lande - herunder Danmark og dansk erhvervsliv.

3. DI's hovedprioriteter for forhandlingerne

På baggrund af ovenstående er DI's hovedprioriteter for runden, at der opnås så vidtgående aftaler som muligt om fjernelse af handels- og investeringsbarrierer. Nævnte forhandlingsemner bør derfor prioriteres ud fra en offensiv EU-tilgang til forhandlingerne:

- Markedsadgang for industrivarer - dvs. fjernelse af told og ikke-toldmæssige handelshindringer
- Liberalisering af handlen med landbrugsvarer
- Liberalisering af handlen med tjenesteydelser
- Globale regler for investeringer
- En WTO-aftale om handelslettelse (toldprocedurer)

De andre forhandlingsemner er også af betydning, men når der henses til, at forhandlingerne foregår efter "noget-for-noget"-principper, er det vigtigt at have prioriteret sine ønsker.

Der henvises i øvrigt til DI's handelspolitiske pjeces "Kom, lad os handle!", som ligeledes er fremsendt til Europaudvalget.

4. DI's kommentarer til de enkelte forhandlingsemner

Handel med landbrugsvarer

Landbrugsforhandlingerne er nøglen til opnåelse af resultater på andre vigtige områder i WTO.

Herudover er de af afgørende betydning for den danske fødevarerindustri. Fødevarerindustriens konkurrenceevne er nemlig hæmmet af, at producenterne er nødsaget til at købe råvarer dyrere end verdensmarkedspriserne som følge af EU's landbrugspolitik. Fødevarerindustrien har endvidere offensive interesser i form af ønsker om markedsadgang.

DI ønsker:

- gensidig markedsadgang
- afkobling af landbrugsstøtten
- eliminering af alle former for eksportstøtte – forudsat at industriens råvarepriser fastsættes på markedsvilkår
- en fælles og global holdning til fødevarerikkerhed

Handel med industrivarer

De danske virksomheder har en klar interesse i markante liberaliseringer både med henblik på at opnå markedsadgang, adgang til billige varer udenfor EU og at slippe for den omkostningskrævende administration af toldreglerne.

DI ønsker afskaffelse af al told hurtigst muligt. Delmål på vejen bør være:

- Reduktion af den gennemsnitlige industritold til maksimalt 10 pct.
- Fjernelse af alle toldsats på mindre end 3 pct., idet de primært udgør en administrativ barriere
- Nedsættelse af den højeste toldsats til 15 pct. for at undgå brug af told som instrument til at holde udenlandske produkter helt ude af et marked.

En række vigtige og potentielt vigtige eksportmarkeder har særligt høje toldsats og forhindrer derfor danske virksomheders markedsadgang. Der er ofte tale om lande, som rubriceres som udviklingslande, selvom de efterhånden er industrialiserede.

DI ønsker derfor, at der differentieres mellem udviklingslandene under hensyn til deres udviklingsstade med henblik på, at de industrialiserede udviklingslande ligeledes forpligtes til at sænke deres toldsatser markant og hurtigt.

DI mener, at spørgsmålet om ikke-toldmæssige barrierer bør prioriteres i forbindelse med drøftelserne om markedsadgang.

DI ønsker:

- at det internationale samarbejde om at opsætte fælles mål for sikkerhed, sundhed og miljø styrkes.
- at TBT-aftalen udbygges således, at målet bliver at lette handlen.
- at anvendelsen af internationale standarder fremmes, også inden for EU.
- at der oprettes en særlig WTO-klageinstans for tekniske handelshindringer.
- at der aftales et fælles system, der kan sikre ensartede retningslinier for gensidig anerkendelse af standarder.

Handel med tjenesteydelser

Liberalisering af handlen med tjenesteydelser spiller en stor rolle for virksomhedernes muligheder for at etablere sig og distribuere deres varer i et andet land. Tjenesteydelser i form af implementering og vedligeholdelse udgør en voksende andel af det færdige produkt. Markant liberalisering af handlen med tjenesteydelser er derfor en vigtig prioritet.

DI ønsker

- afvikling af diverse nationale diskriminerende begrænsninger i virksomhedernes ret til at levere serviceydelser og/eller etablere sig på et marked
- begrænsning af statssubsidier
- opnåelse af større gennemsigtighed og fjernelse af unødigt bureaukrati
- sikring af den fri bevægelighed af kvalificeret arbejdskraft

Handel og udvikling

I spørgsmålet om udviklingslandenes forpligtelser må man ikke glemme, at protektionisme ikke hjælper disse lande til at opnå økonomisk vækst. Tværtimod har udviklingslandene brug for yderligere liberalisering af verdenshandlen både for at opnå adgang til de udviklede landes markeder, men i høj grad også for at kunne øge samhandlen med øvrige udviklingslande (syd-syd-handlen).

Som nævnt under afsnittet om varehandel, bør det derfor sikres, at

- Der ved forhandling af særordninger for udviklingslandene sondres mellem de forskellige udviklingslande afhængigt af udviklingsstade.

- Udviklingslandene som udgangspunkt skal påtage sig de samme forpligtelser med hensyn til liberaliseringer, men at både midlertidige særordninger og overgangsordninger kan gøre overgangen lettere for udviklingslandene.

DI støtter helhjertet, at der ydes teknisk assistance til udviklingslandene herunder med henblik på at hjælpe udviklingslandene med at gennemføre de forpligtelser, som de har og vil påtage sig for at liberalisere handel og investeringer.

Intellektuelle ejendomsrettigheder (TRIPs-aftalen)

Om adgang til medicin:

TRIPs-aftalen har til formål at beskytte virksomhederne imod kopiering af produkter. Investeringer i forskning og udvikling er spildte for virksomhederne, hvis produkterne ikke beskyttes af et patent i en år-række.

I den offentlige debat udtrykkes ofte skepsis overfor konsekvenserne af TRIPs-aftalen, bl.a. fordi den i en periode opretholder priser på nye medicinalprodukter, som kan være umulige at betale for fattige. Patentbeskyttelse er nødvendig for udvikling af ny medicin, som med tiden kommer hele menneskeheden til gode. Lande med en god patentbeskyttelse oplever ofte øgede udenlandske investeringer og højere innovationsrater. Det er derfor vigtigt, at den løsning, som findes, opretholder de bærende elementer i TRIPs-aftalen.

DI ønsker

- at TRIPs-aftalen ikke genåbnes for forhandling, fordi man herved risikerer at udvande aftalen.
- at løsningen indeholder kontrolforanstaltninger, så det sikres, at medicinen kommer de nødstedte til gavn, i stedet for at flyde ud på de almindelige markeder hvorved patentholders kommercielle grundlag undergraves.
- at løsningen begrænser sig til nationale katastrofesituationer, hvor der er behov for epidemisk medicin, og alene omfatter medicin til behandling af en lille velafgrænset gruppe af sygdomme.

Om geografiske produktbetegnelser

Den danske fødevarerindustri risikerer at miste retten til at sælge deres produkter under allerede benyttede varemærker, såfremt beskyttelsen i TRIPs-aftalen mod brug af geografiske produktbetegnelser udvides til at gælde andre produkter end vin og spiritus.

Beskyttelse af et navn må derfor som minimum kræve, at produktet bærer et egentligt stednavn, som ikke er generisk af karakter. Et generisk navn er et navn, som anvendes som type-betegnelse på en gruppe produkter - eksempelvis feta.

Handel og miljø

Det er DI's opfattelse, at frie markeder fremmer bæredygtig økonomisk udvikling og herunder højere miljøstandarder. Ligeledes er DI af den opfattelse, at udviklingslandene bør støttes i at skabe miljøbevidst produktion. DI støtter endvidere arbejdet med at skabe en afklaring af forholdet mellem WTO og de multilaterale miljøaftaler.

Derimod tager DI afstand fra en snæver sammenkobling af frihandel med miljø, da det af udviklingslandene vil kunne opfattes som et udslag af protektionisme og under alle omstændigheder meget let vil kunne bruges protektionistisk.

Blandt andet derfor bør handel og miljø ikke være en dansk hovedprioritet. Hertil kommer nok så vigtigt, at krav på dette område med stor risiko vil kunne forhindre opnåelse af resultater i relation til markedsadgang og investeringsregler. Det skyldes, at der er stor modstand mod at sammenkoble handel med spørgsmål om miljø blandt hovedparten af WTO-medlemslandene. Indrømmelser på dette punkt vil derfor kunne "koste" EU dyrt i forhandlingerne på bekostning af resultater indenfor emnerne markedsadgang og investeringer. Det vil i sidste ende være til ulempe for miljøet, da de største gevinster for miljøet vil følge af, at der skabes grobund for økonomisk vækst frem for marginale miljøkrav, som i værste fald kan bruges protektionistisk mod udviklingslandene.

I forholdet til spørgsmålet om fremme af handel med miljøprodukter og services ønsker DI, at der udarbejdes en liste over miljøprodukter, som kan give toldnedsættelser. Vurderingen af, om der er tale om et miljøprodukt, bør ske ud fra produktets egenskaber og ikke ud fra, hvordan det er produceret. Endvidere bør der ikke lægges vægt på, hvordan produktet anvendes.

Fremme af handel med miljøprodukter må dog ikke føre til en udskydelse af det overordnede mål om fuldstændig fjernelse af told.

Handel og arbejdstagerrettigheder

Det er DI's opfattelse, at handel fremmer overholdelse af basale arbejdstagerrettigheder. DI mener, at udviklingslandene bør støttes i at forbedre forholdene for arbejdstagerne.

Derimod tager DI afstand fra en snæver sammenkobling af frihandel med arbejdstagerrettigheder, da det af udviklingslandene vil kunne opfattes som et udslag af protektionisme og under alle omstændigheder meget nemt vil kunne bruges protektionistisk.

Efter DI's opfattelse er ILO rette forum for international regulering af arbejdstagerrettigheder, og DI støtter arbejdet i dette regi, som omhandler den sociale dimension af globalisering.

Singapore-emnerne

Opnåelse af en multilateral aftale om investeringer bør efter DI's opfattelse være en dansk hovedprioritet.

Udenlandske investeringer er blevet en integreret del af det internationale handels- og produktionsmønster og internationale rammer for udenlandske investeringer er derfor af største vigtighed for virksomhederne. Det spiller i den sammenhæng ind, at:

- bilaterale aftaler ikke er særligt anvendelige, da de ikke giver markedsadgang (sikrer danske investorer samme etableringsret som de nationale eller andre udenlandske investorer).
- Danmark ikke har de fornødne forhandlingsressourcer eller styrke til at opnå tilstrækkeligt fordelagtige bilaterale aftaler.
- en multilateral aftale i modsætning til et hav af bilaterale aftaler vil sikre større gennemsigtighed og overskuelighed for virksomhederne vedrørende investeringsforholdene i et specifikt land.
- en multilateral aftale tager højde for, at det bliver stadig sværere at afgøre, hvilket land en virksomhed kommer fra, da en multilateral aftale forudsætter ens vilkår for alle uafhængig af virksomhedens nationalitet.

Handelslettelse

Et andet Singapore emne som også prioriteres af DI er handelslettelse.

De danske virksomheder står ofte overfor et hav af problemer, når de skal have varer ind i et udviklingsland eller et østeuropæisk land, eksempelvis:

- Krav om omfattende og uhensigtsmæssig dokumentation
- Besvær med bestemmelse af toldværdien
- Besvær med at indhente eksporttilladelser og licenser
- Unødvendig lang godkendelsestid i tolden

Mange virksomheder opererer med "just in time"-princippet uden opbygning af lagre, og det nytter derfor ikke, at toldprocedurer forsinkes eller fordyrer leverancen unødigt.

DI ønsker derfor, at der påbegyndes forhandlinger med henblik på at opnå WTO-regler for toldprocedurer.

De øvrige to Singapore-emner bør ikke tilnærmelsesvis have samme prioritet. For så vidt angår transparens i offentlige indkøb, vil det selvfølgelig være til gavn for de danske virksomheder, såfremt dette mål nås på længere sigt, men emnet er efter DI's opfattelse ikke en hovedprioritet.

Efter DI's opfattelse, bør det ikke være en dansk prioritet at opnå internationale principper for konkurrenceregler. DI er stærkt bekymret for, om sådanne principper vil kunne medføre samarbejder mellem nationale konkurrencemyndigheder med udveksling af fortrolige oplysninger til følge. Endvidere skal det tages i betragtning, at de færre-

ste lande - bortset fra EU - er indstillede på at forhandle om dette emne, hvorfor det vil kunne koste dyrt på andre områder.